

Sluiipers en Vrijschutters De Roode Jeugd van Richard Minne

_____
 Marco Daane, biograaf
 _____

De Gentse dichter en journalist Richard Minne (1891-1965) maakte van 1910 tot 1919 deel uit van de Socialistische Jonge Wachten. Gedurende de Eerste Wereldoorlog vormde hij met een aantal geschoolde en radicaal gestemde medestanders een pacifistische en revolutionair-socialistische jongerengroepering, die zich afzette tegen de oorlogspolitiek van de Belgische Werkliedenpartij. Dit is de geschiedenis van hun op- en neergang, een tot nu toe onbeschreven blad uit het leven van Minne. Het artikel is een licht aangepaste voorpublicatie uit zijn biografie De vrijheid nog veroveren. Richard Minne 1891-1965, te verschijnen begin mei.

Ter inleiding

Het leven van de dichter-schrijver Richard Minne (1891-1965) is onlosmakelijk verbonden met het Gentse socialisme. Van 1931 tot zijn pensioen in 1957 was Minne werkzaam bij het partijblad *Vóoruit*: eerst als documentatiemedewerker, criticus en redacteur buitenland, na de Tweede Wereldoorlog als rubriekleider van de kunstpagina *Het Geestesleven* en als columnist met zijn dagelijkse *In 20 lijnen*. Ook na zijn pensionering, zelfs tot in de week voor zijn overlijden, leverde hij wekelijks een literaire column onder de titel *Pro en contra* én het fameuze beeldverhaal *Brief van Pierken*; de creatie waarmee hij in 1931 zijn journalistieke loopbaan bij de socialistische uitgeverij Het Licht was begonnen.

Maar veel eerder al was Minne nauw betrokken bij het wel en wee van socialistisch Gent. In de jaren '20, het decennium waarin hij in het tijdschrift *'t Fonteintje* (1921-1924)

☛ *Richard Minne in de jaren '20*

en zijn debuutbundel *In den zoeten inval* (1927) zijn klassiek geworden gedichten publiceerde, behoorde hij tot de kritische, intellectualistische jongerengroep binnen de Belgische Werkliedenpartij (BWP).

Minne werd rond 1910 lid van de Socialistische Jonge Wachten (SJW), de van oudsher militante en antimilitaristisch georiënteerde jongerenafdeling van de BWP. Eind 1911 drong hij door tot het actieve kader van de SJW. Hij werd toen redactiesecretaris van *De Jonge Socialist*, het in 1908 kortstondig door Hendrik De Man uitgegeven jongerenblad dat vanaf januari 1912 opnieuw verscheen. Minne bleef tot de Eerste Wereldoorlog actief aan *De Jonge Socialist* meewerken. Hij publiceerde er revolutionair-socialistische artikelen in, die haaks stonden op de parlementaristische koers die de BWP in die periode steeds nadrukkelijker volgde. Het blad en de SJW stonden ook zeer kritisch tegenover de coöperatistische opvattingen en praktijken van de BWP in Gent.

Door het uitbreken van de oorlog werden de SJW tijdelijk vleugellam. Duitse censuur en strakke partijregulering maakten het hun nagenoeg onmogelijk hun rebelse opstelling verder te praktiseren. Na een jaar hadden ze hun zaken echter weer wat op orde en begonnen ze zich actief te bemoeien met de oorlogshouding van de BWP. Die had zich achter het militaire optreden van de geallieerden geschaard en eiste dat de Duitse bezetter zonder voorwaarden het land zou verlaten, alvorens over vrede kon worden gesproken. Dat 'jusqu'au-boutisme' was de houding die nagenoeg alle Europese landen en ook de sociaal-democratische partijen van die landen aannamen.

Binnen die partijen manifesteerden zich ook de pacifistisch en internationalistisch georiënteerde leden. Volgens de meesten van hen waren niet de Duitsers, maar het internationale kapitalisme de oorzaak van de oorlog. Zij bepleitten een wapenstilstand zonder voorwaarden, om in elk geval een eind te maken aan deze oorlog met zijn nooit eerder vertoonde massavernietiging en bloedvergieten. Het was onder meer het standpunt van de Russen Lenin en Trotsky, van de Duitsers Luxemburg en Liebknecht en van de Nederlandse revolutionair-socialistische 'tribunisten' die zich in 1909 van de sociaal-democratische SDAP hadden afgescheiden. In 1915 hielden deze revolutionaire pacifistisch-socialisten in het Zwitserse Zimmerwald een vredesconferentie. Noch regeringen, noch de rode partijen lieten zich door dit initiatief en het vervolg in Kienthal (april 1916) beïnvloeden.

De Socialistische Jonge Wachten van Gent ontleenden er echter de inspiratie aan voor hernieuwde actie. Ze trokken de wijken in om er op vergaderingen op te roepen tot protest tegen de oorlog en het oorlogsbeleid van de BWP. Dat was niet tot genoegen van de Gentse partijleiding onder gezag van Edward Anseele. De SJW en hun vredesboodschap stuitten binnen de partij op onwil en wrevel. Toen ze het gevoel kregen dat ze zelfs werden tegengewerkt, besloten ze hun pacifistische ideeën een officiële vorm te geven.

Dat voornemen had een hele reeks gebeurtenissen tot gevolg en had zijn weerslag op hun relatie met de Gentse BWP.

Op de middag van 14 januari 1917 liep de bibliotheekzaal van Ons Huis aan de Vrijdagmarkt vol met leden van de Gentse SJW. Er stond een bijzondere bijeenkomst op het programma: de Jonge Wachten brachten een vredesmotie in stemming. De motie drukte de wens uit "dat zoo spoedig mogelijk de wapens worden neergelegd"⁽¹⁾. Alle aanwezigen schaarde zich erachter.

De vredesmotie vloeide voort uit een oproep van de Socialistische Jeugdinternationale. Het was een poging van de SJW hun stem 'formeel' te verheffen tegen het gedogen van de oorlogsvoering door de BWP. Daarom ook ging de tekst ter publicatie naar de redactie van *Vóoruit*. De partijkrant weigerde de motie echter te plaatsen. Op 20 januari verscheen deze onverwachts wel in de *Nieuwe Gazet van Gent*, de krant van Frans Primo - socialist, maar ook activist. De SJW leken zich dan ook met het activisme te hebben ingelaten en raakten er hevig door gecompromitteerd.

Onmiddellijk maakte de Gentse partijleiding gebruik van deze situatie. In *Vóoruit* verklaarde het partijbestuur een dag later niet van de motie en de "zogenaamde algemeene vergadering der Jonge Wachten" op de hoogte te zijn geweest. Tijdens de openbare vergadering van het Middenkomitee op 24 januari werden twee Jonge Wachten zonder discussie buiten de deur gezet. Een "zeer vooraanstaand partijgenoot" verklaarde de SJW zelfs ontbonden⁽²⁾.

De *Nieuwe Gazet* weigerde ondertussen bekend te maken hoe zij aan de tekst van de motie was gekomen. De krant verweet de SJW "een lid" te willen slachtofferen met het openbaren van de precieze toedracht. Het lek zat dus in de SJW zelf. De schuldige moet Firmin Parasie zijn geweest, een radicale flamingant van socialistische origine die de SJW vergeefs voor het activisme trachtte te winnen⁽³⁾. Parasie stond bekend als een intrigant, zelfs in activistische kringen. Hij was zeer waarschijnlijk lid van de SJW én hij was journalist - voor Primo's *Nieuwe Gazet*...

Ook *De Waarheid*, het weekblad van Anseeles aartsvijand Pol De Witte, en zelfs *De Nieuwe Courant* uit Den Haag schreven over de affaire. Op 3 februari bracht de *Nieuwe Gazet van Gent* het nieuws dat de SJW-vergadering op 13 januari wel degelijk in *Vóoruit* aangekondigd had gestaan en dat de partijleiding haar onwetendheid dus veinsde. De SJW raakten door al die ongewenste publiciteit steeds meer in de nesten. In een brief aan de *Nieuwe Gazet* ontkenden ze in alle toonaarden zelf de motie aan die krant te hebben overhandigd. Ze deden zelfs hun beklag over de houding van *Vóoruit* bij Camille Huysmans, secretaris van de Socialistische Internationale⁽⁴⁾.

Maar op 6 maart ontvingen de SJW bericht van de Gentse partijsecretaris, dat ze allemaal uit de partij waren gezet. Ze tekenden onmiddellijk protest aan tegen dat besluit, dat alleen de Algemene Raad van de BWP kon nemen. Twee dagen later maakte de BWP-Gent in *Vóoruit* echter de oprichting bekend van een 'eigen' SJW-afdeling in de wijk Heuvelpoort. De Jonge Wachten eisten opnieuw toepassing van de partijstatuten, die geen twee organisaties van dezelfde aard in één stad toestonden.

De uitsluiting van Minne en co. was inderdaad niet 'de jure', maar vanaf dat ogenblik wel 'de facto'⁽⁵⁾. Het besluit mocht dan niet te effectueren zijn, de partij kon er eenvoud-

ROODE JEUGD

MAANDBLAD DER SOCIALISTISCHE JONGE WACHT VAN GENT
NUMMER 3 PRIJS: 10 CENTIEMEN. OCTOBER 1917

DE KAPITALEN KENNEN GEEN VADERLAND MEER. ZIJ HEBBEN HET NAAMLOOZE BURGERSCHAP DE WERELD ROND. RUSISCHE TZARISTISCHE BAJONETTEN VERDEDIGEN FRANSISCHE REPUBLIKEINSCHE KAPITALEN EN BELGISCHE VRIJDENKERS VERTEREN HIER DE OPBRENGST VAN HET ZWEET VAN ARME KATHOLIEKE ARBEIDERS. Zoo gaat het overal. Dat men nu het nationaal eliket op de flesch plakt, dat is bedriegt den boer om de armen op flesschen te trekken, hen wijs te maken dat er over de grenzen vijanden van hen wonen, hen daartegen te wapenen, op te hitsen, in de hoop dat zij hunne ware belangen uit het oog zullen verliezen, hier: Dat is uit en amen voor de socialisten. WIJ ZIEN LIEVER EEN FRANSISCHE, EEN DUITSCHE OF EEN ENGELSCHE WERKMAN DAN EEN BELGISCHE EN VLAAMSCH KAPITALIST.

F. HARDIJNS.
in Vooruit van 10 Oogst 1917.

Wat ons vereenigt.

Het gaat goed. Het gaat zeer goed.

Wij hebben door onze arbeid en onze houding reeds de sympathie gewonnen van menig ouder partijgenoot, in wie de internationalistische overtuiging nog immer zuiver en levenskrachtig bleef. Het is een bewijs te meer dat wij de juiste weg zijn ingeslagen. En we denken er ook in 't minste niet aan hem één oogeblik te verlaten. Wij houden hardnekkig aan ons standpunt vast, en zullen er mee winnen of vallen.

Wij zien zelfs niets liever dan dat de grijzen van dagen ons een vriendelijke hand komen toesteken. Er is overigens niets, niets dat ons van hen scheidt. Wij tellen de ouderdom niet naar de jaren, maar naar de moed en de ondervinding. En zijn er helaas, maar al te veel jongeren die de naam van grijsaard verdienen, er zijn gelukkiglijk nog een groot aantal anderen die jeugdij genoeg zijn ons te begrijpen. Deze laatsten staan bij ons; de eersten kunnen wij niet gebruiken.

Moest uit de tegenwoordige gebeurtenissen, een enge en duurzame éénheid tusschen oud en jong geboren worden, wij zouden de eersten zijn er ons onuitsprekelijk over te verheugen. Want aan het gebrek zulker éénheid ging de socialistische beweging dikwijls mank. Ach, wij weten het ja, dat er soms wel eens een jongere gevonden werd, die niet altijd kieskeurig was in den keus zijner woorden, (misschien wel omdat hij bij sommigen zoo bitter weinig

instemming vond met zijn jeugdigen overmoed, als het geen kleinzielige tegenkanting was die hij moest bevechten)... maar wij weten ook dat er van zekere zijde niets liever gedaan werd dan verdachtmaking te zaaien tegenover jongens die het ernstig en oprecht meenden met de socialistische strijd. En wie ons slechts kende door de mond van diegenen die deze praatjes uitstrooiden, moet zich die vervaarlijke Jonge Wachters wel eens voorgesteld hebben als de wilde negers der Fidji-eilanden, met knotsen gewapend, en dag en nacht op zoek naar al de grijze koppen in de schuilhoeken der partij, om ze de schedel in te slaan. Zoo erg is het nu niet... De socialistische Jonge Wachters maken onvermoebaar socialistische propaganda, en trachten daardoor de arbeidersjeugd uit de handen te redden van katholieken en liberalen. Dat is alles. Hun eenige fout bestaat misschien daarin, dat ze liever tweemaal zeggen dat ze socialist zijn, dan éénmaal. En als ze zich niet op de teenen laten trappen, om 't even door wie, denken ze daarbij niet aan hun eigen persoonslijst, maar aan de zaak die ze voorstaan.

« Roode Jeugd » is de vrucht van hun arbeid. Elkeen oordeelt zelf. En we zijn verzekerd dat we ons in de uitspraak van elk bewust socialist niet zullen hoever te schamen.

Er bestaat echter nog een reden, en wel een zeer voorname ons inziens, waarom we de hulp der oudere partijgenooten inroepen.

Het is de volgende: *Meer dan ooit komt het er op aan al de krachten die voor de vrede willen vechten, en tegen de oorlog, te vereenigen.* Niets mag verloren gaan. En wij hebben « Roode Jeugd » niet alleen opgericht om aan onze jongens het onontbeerlijke theoretische onderricht te verschaffen, maar we hebben « Roode Jeugd » ook als een noodhoorn opgestoken in al de akelige stilzijgendheid der partij, waarin we de leuze « Oorlog aan de Oorlog! » niet meer hoorden weerklinken. Met dit alles blijven we binnen de ons door partijprogramma en statuten gestelde grenzen.

We doen niets meer dan waartoe we berechtigd zijn, maar ook niets minder. In het eerste nummer zeiden wij het duidelijk: met partijtactiek heeft de Jonge Wacht zich niet te bemoeien. En juist daarom valt het ons nu licht alle partijgenooten, tot welke taktische strooming ze ook behooren, tot hulp en steun van onzen vredesarbeid op te vorderen. Wanneer we ijveren voor de besluiten der internationale Kongressen, dan is dat geen kwestie van taktiek, maar kwestie van zuiver principieel aard. Slechts hij die aan die principieen verzaakte kan ons niet steunen, maar is daardoor ook tevens geen socialist meer. Onze

Het enige exemplaar van Roode Jeugd, Maandblad der
Socialistische Jonge Wachters, dat in Amsab bewaard wordt

dig toe overgaan de rebellen het werken onmogelijk te maken. Portiers van de wijklokalen kregen instructies hen buiten de deur houden. De Volksdrukkerij weigerde hun alle diensten en tot de partijbladen kregen ze praktisch geen toegang meer.

De belangrijkste reden voor de Gentse partijtop om zo snel dit soort maatregelen te nemen, was het 'gevaar' van een afscheiding en de oprichting van een alternatieve partij, zoals in Nederland. De groeiende invloed van het activisme binnen het socialisme wakkerde die onrust verder aan. De Antwerpse socialist en activist Jef Van Extergem roerde zich in Gent. Een gevaarlijke kracht was ook Frans Primo, die immers over een eigen krant beschikte. En de indruk bestond nu dat de Jonge Wachten banden hadden met dat activisme. Enkelen - Richard Minne, Jozef Cantré en Karel Rogghé - waren bovendien zo onverstandig geweest zich in te laten met het vlaggenschip van het activisme: de Vlaamsche Hoogeschool. Ook al hadden de meeste Jonge Wachten (Cantré uitgezonderd) zelf niets met het flamingantisme, het wakkerde indirect het wantrouwen binnen de partij aan.

Tussen speelscholen en fabrieksarbeiders

De gebeurtenissen dwongen de Jonge Wachten naar andere wegen te zoeken om hun revolutionair-socialistische ideeën naar buiten te brengen. Met een op duizenden exemplaren verspreid pamflet namen ze begin juni 1917 positie in. De SJW spraken in dat pamflet hun steun uit aan Camille Huysmans, die een vredesconferentie wilde organiseren in Stockholm. Hij wilde daar de Europese socialistische partijen rond de tafel brengen, inclusief de Duitse. De Algemene Raad van de BWP weigerde echter deel te nemen aan zo'n conferentie. Het ontlokte de SJW een veroordeling in felle bewoordingen. "Roode Jeugd uit alle landen, op voor den Vrede!", riep ze in hun pamflet uit⁽⁶⁾ en ter ondersteuning van Huysmans' initiatief was ook hun op 14 januari aangenomen vredesmotie daarop afgedrukt.

Voor het eerst nam in Gent een groep partijleden in het openbaar afstand van het partijbeleid. En het was de opmaat tot meer. *Vóoruit* van 12 augustus bevatte een waarschuwing vanuit de partij: "Aan de muren der stad wordt het verschijnen van een nieuw orgaan 'De Roode Jeugd' door de Soc. Jonge Wacht van Gent (??) aangekondigd. Partijgenooten en Jongelingen laat u niet misleiden! Die zoogezegde Soc. Jonge Wacht die dat blad uitgeeft, is een groepje jongelingen WELKE NIETS GEMEENS HEEFT MET DE SOC. JONGE WACHT van de Socialistische Partijafdeeling. Het Middenbestuur der Soc. Jonge Wachten van Gent!".

De 'afvalligen' hadden inderdaad hun eigen blad opgericht, *Roode Jeugd*, en claimden dat dit het *Maandblad der Socialistische Jonge Wacht van Gent* was; en dat zij alleen die groep waren. "Speelscholen", noemden ze de officiële SJW later schamper⁽⁷⁾. Het verzet binnen de partij stond nu zwart op wit; verzet van rebellen die bovendien benadrukten geen minderheidsfractie binnen de partij te willen zijn. Een lelijke tegenvaller voor de BWP. Het eerste nummer van *Roode Jeugd* bevatte bovendien een samenvatting van de gebeur-

tenissen sinds 14 januari. Daaruit bleek dat de partijcensuur bij de vredesbijeenkomst aanwezig was geweest. Nog eens werd publiek gemaakt dat de partij wel degelijk weet had gehad van de vergadering.

De 'alternatieve' SJW - in het vervolg van dit artikel voor de duidelijkheid 'de Roode Jeugd' genoemd - telde in oktober al vierhonderdvijftig leden, meer dan een vervijfvoudiging vergeleken met 1914. Tot de harde kern ervan behoorden onder anderen Jozef Cantré, Paul Fassin, Albert Meyer, Alfred Baetsleer, Oscar Van der Sompel, Ernest Bogaert en na zijn terugkeer van het front ook Georges Van den Boom. Er waren diverse vrouwen in actief, zoals Gilberte Van Muyllem en de onderwijzeres Clara Eliud, Maurice Machtelynck's echtgenote. Zij presenteerden zich vooral als collectief. Lange tijd werden de artikelen in het blad ook anoniem gepubliceerd.

Richard Minne werd samen met Maurice Machtelynck, Karel Hutse en Karel Rogghé redacteur en vaste publicist van *Roode Jeugd*. De redactie van *Roode Jeugd* zetelde op het adres van Jozef Cantré's woning in de Perkamentstraat⁽⁸⁾, een adres dat overigens ook dat van Minne wordt genoemd⁽⁹⁾.

Roode Jeugd volgde uiteraard de lijn van het pacifisme en propageerde een onmiddellijk einde aan de oorlog. De eerste nummers maakten zich sterk voor Camille Huysmans' Stockholm-initiatief. Voor de sociaal-democratische partijen van Europa bleef Duitsland echter de hoofdschuldige van de oorlog. Ook de BWP weigerde consequent zich met 'Stockholm' in te laten. Gevolg was dat de onvrede onder leden van de linkervleugel toenam. Onder impuls van de straatventer Alfons Dermul profileerde een groep ouderen zich in een pamflet als *Gentse afdeling van de Minderheidssocialisten in de Belgische Werkliedenpartij*⁽¹⁰⁾. Nadat Huysmans' Stockholmplan definitief schipbreuk had geleden, maakten ze zelfs de oprichting bekend van een 'fractie'⁽¹¹⁾. De naam daarvan klonk positiever en partijgezinder: Vredesgroep der Socialistische Partij. Al vrij snel telde deze groep tweehonderd à driehonderd leden.

De Vredesgroep hamerde erop dat alleen partijleden lid konden worden. Toch werd hun, net als de Roode Jeugd, de toegang tot partijbladen en -lokalen ontzegd door de Gentse BWP-leiding. Hun internationale opstelling had eveneens veel gemeen met die van de jongeren: vóór openlijke diplomatie en een verstandhoudingsvrede. Al snel kwam het dan ook tot nauwe samenwerking⁽¹²⁾.

Roode Jeugd werd vanaf februari 1918 het orgaan van beide organisaties. Leden van de Roode Jeugd manifesteerden zich als Vredesgroep-militanten.

De Roode Jeugd zelf bestond overwegend uit intellectuele jongeren, hetgeen binnen socialistisch Gent stigmatiserend werkte. Voor de jongeren was het dan ook van belang dat een groep ervaren ouderen uit de partij zich aan hun zijde schaarde, fabrieksarbeiders vooral. Daarnaast omvatte de Vredesgroep één belangrijke naam: Georges Nachez. Belangrijk, gezien de plaats die de latere schepen en roeiheld Nachez in de rode hiërarchie innam: hij was secretaris van de Socialistische Coöperatie Vooruit. Misschien konden de pacifisten via hem de verbindingsdraad met de partij verstevigen. Dat was dringend geboden. Edward Anseele bleef doof voor hun verzoeken om vre-

desbijeekomsten. En hun vroegere medestander, August Balthazar, die een tijd krijgsgevangen was geweest in Duitsland, viel in *Vóoruit* van 4 november zelfs hun ontrouw aan de partij aan.

Een vaart van goede wetenschap

De oplage van *Roode Jeugd* schommelde uiteindelijk tussen de vijftienhonderd en tweeduizend exemplaren. Dat was een redelijk, maar niet overdadig succes. Het wekelijks verschijnende en nog feller anti-Anseele-getinte blad *De Waarheid* moet een oplage hebben gehad van rond de achtduizend. De inhoud van *Roode Jeugd* bestond nagenoeg alleen uit informatieve en beschouwende prozateksten. Minne leverde, zoals in *De Jonge Socialist*, 'educatieve' artikelen over Rousseau en Marx, vol dialectische bewondering. Hij was ook verantwoordelijk voor de rubriek *Vredesbeweging*. In *Roode Jeugd* kwam hij echter ook met schampere polemieken over het parlementarisme van de BWP: "[...] bekrompenheid, waarop Marx reeds zoo hartstochtelijk en treffend kon afgeven, en dat de revolutionaire verovering van de staatsmacht wil vervangen door het sjacheren met kamerzetteltes en ministerjasjes"⁽¹³⁾. Het blad stelde zich niet alleen pacifistisch en internationalistisch op, maar in toenemende mate ook revolutionair-socialistisch. Vooral de situatie in Rusland hield de gemoederen van de aanhang bezig⁽¹⁴⁾. Na de revolutienacht van 7 op 8 november 1917 sloeg het grote nieuws uit dat land met kracht in hun midden in. De terugblik van Oscar Van der Sompel schetst de onbedorven, en ook ietwat naïeve idealistische sfeer die daar heerste: "En toen kwam de bom... Het bericht van de zegevierende Oktoberrevolutie in Rusland vervulde ons allen met een onmetelijke hoop en blijdschap. Toen de Duitse kameraad, waarmee we in contact waren [de in Gent gelegerde militair Oskar Pucklitsch, MD] ons het bericht op een vergadering mededeelde, stonden de aanwezigen minutenlang stil van ontroering. Er werd ge-weend..."⁽¹⁵⁾

In *Roode Jeugd* wees Richard Minne na de Russische revolutie nog eens op het belang van arbeiderseenheid tegen het patriottisme.

De bolsjewistische overwinning inspireerde Minne overigens ook tot een (ongepubliceerd gebleven) lofdicht:⁽¹⁶⁾

*En zijn 't geen haarden van broederschap, de landen
van 't Oosten en ver over den Oeral?
En zijn 't geen heerlijke branden
van overal?*

*Hun warme wind is over ons gestreken,
hun warme wind heeft allen moed getorst,
hun warme wind laátsten schemer geweken
uit onze hoofden en uit onze borst.*

*In ieder hoofd springt een geysers,
een vaart van goede wetenschap.
Schakel aan schakel, ijzer aan ijzer:
- dat is de roode broederschap.*

De Duitse censuur zal de volgehouden internationalistische en pro-Russische opvattingen van het blad kritisch hebben gevolgd. Diverse keren hebben redacteurs los van elkaar gezinspeeld op "scherpe bewaking door de militaire politie, onderhooringen, trakassamenten [bemoeizucht, overlast] zonder weerga in de censuur"⁽¹⁷⁾. Toch was dat niet het hele verhaal. *Roode Jeugd* stelde dat niet Duitsland de oorzaak van de oorlog was, maar het internationale kapitalisme. Dat standpunt kwam de Duitse bezetter uit propagandistische overwegingen prima uit. Duitse (papier)faciliteiten, zoals *De Waarheid* die kreeg, heeft *Roode Jeugd* niet gehad. Maar het mocht wél verschijnen en zelfs worden gecolporteed. Volgens Georges Van den Boom "kwam [het] er voor ons op aan propaganda te kunnen voeren, met of zonder de steun van de Duitsers. Objektief had dit inderdaad tot gevolg dat wij door onze antipatriotistische propaganda de Duitsers hielpen".

De BWP maakte van die situatie gebruik. Door het gerucht te verspreiden dat de jongeren zich aan de Duitsers zouden hebben verkocht, trachtte de partij hen zwart te maken. *Roode Jeugd* zelf wees de verdachtmakingen fel van de hand, maar deze waren koren op de molen van argwanende Gentenaars. Veel Gentenaars bezagen de activiteiten van de Roode Jeugd al met argusogen. Zij vonden het verdacht dat de jongeren niet door de Duitsers vervolgd werden of zagen hen voor activisten aan. Mede door de 'achterklap' van de BWP begonnen ze zich vijandig tegenover hen op te stellen. Aan de verdenking van genegenheid voor de activistische zaak droeg *Roode Jeugd* overigens zelf - opnieuw - op onhandige wijze bij. In het eerste nummer werd een *Denkschrift* opgenomen van Jef Van Extergems Antwerpse minderheidsfractie, bestemd voor een Nederlands-Scandinavisch Stockholmcomité. Het bevatte natuurlijk vredespropaganda, maar dat niet alleen. Er werd ook in gepleit voor zelfbestuur voor Vlaanderen. Kennelijk hadden de Gentse jongeren zich dat niet gerealiseerd. Jef Van Extergem, die eerder ontevreden was geweest over het ontbreken van de Vlaamse zaak in de opvattingen van de Gentse jongeren, verwelkomde *Roode Jeugd* dan ook geestdriftig in zijn eigen blad *De Nieuwe Tijd*. Ook het radicaal-activistische weekblad *Ons Land* drukte op 8 en 15 september complimenten af aan het adres van *Roode Jeugd*⁽¹⁸⁾.

De oprichters van de Vredesgroep lieten zich eveneens op riskante wijze in met linkse activisten. Bij gebrek aan geld accepteerden zij een aanbod van Frans Primo om hun pamflet te bekostigen. Waarschijnlijk redeneerden zij dat Primo socialist was en zijn handreiking dus acceptabel. Maar Primo was ook hoofdredacteur van de flamingantische *Nieuwe Gazet van Gent*. Met zijn aanbod hoopte hij onder de Vredesgroepoprichters medestanders voor zijn socialistisch-activistische politiek te vinden. Wat ze bij de Vredesgroep waarschijnlijk niet hebben geweten, is dat Primo (en indirect dus de Vredesgroep) die 250 frank zelfs van de Duitsers kreeg⁽¹⁹⁾.

Dat Vredesgroep en *Roode Jeugd* vaak in de hoek van het (socialistisch) activisme zijn gezet - en daarmee hun leden, inclusief Richard Minne - is niettemin volstrekt bezijden de feiten. Uit *Roode Jeugd* blijkt geen enkele interesse in het verschijnsel 'Vlaanderen', integendeel.

In een uitvoerige artikelenserie over de relatie flamingantisme-socialisme betoogde Karel Hutse in december 1918 dat de klassenstrijd altijd prevaleerde boven de strijd der nationale stammen: "*Het belang van het geheele proletariaat geeft voor ons den doorslag en dus kunnen wij ook het Waalsche proletariaat niet uit het oog verliezen. [...] Wij willen samen onze vrijmaking verwezenlijken.*" Zelfbestemmingsrecht van kleinere volkeren was daarbij de sleutel, zoals de Vredesgroep in haar oprichtingspamflet had bepleit. Zelfbestemmingsrecht was "*het enige heilig recht der volkeren, een recht dat zij zelfs kunnen aanwenden tegen hunne zelfstandigheid*". Het kon diensten bewijzen als de ene stam de andere onderdrukte "*en op die manier eene belemmering ontstaat tot het losketenen van den klassenkamp*". En dat nu was volgens Hutse ondenkbaar in België: "*De vlaamsche stam wordt hier door de waalsche niet verdrukt*"⁽²⁰⁾. Hutse viel het flamingantisme ook aan op zijn ideologie. Het zou zich evenzeer tegen verduitsing als tegen verfransing moeten richten, maar deed dat lang niet altijd. En: "*Wij voelen den invloed eener vreemde taal niet als een onheil, want aard en kultuur zijn niet iets eeuwig, zij veranderen, vervormen zich met den tijd, de omstandigheden en de ontwikkeling der maatschappij.*" Op 10 november 1917 trok Hutse tijdens een activistenmeeting in het conservatorium, onder leiding van de volksmenner Jan Wannyn, van leer tegen de opvattingen van Jef Van Extergem. Daar, in het hol van de leeuw, kwalificeerde hij het activisme als een burgerlijk verschijnsel. Het was een bedreiging van binnenuit voor het socialisme, waar het proletariaat niets bij te winnen had⁽²¹⁾.

Hutses ideeën kunnen gerust als die van *Roode Jeugd* collectief worden beschouwd. Binnen de gelederen werd de aanwezigheid van flamingantische socialisten gedoogd, zolang die zich beperkten tot hun socialistische plicht. Jozef Cantré was zo'n flamingant; hij was lid geworden van het Studentencorps en in maart 1918 zelfs benoemd tot assistent tekenonderwijs van Hoogeschool-hoogleraar André Jolles. Klaarblijkelijk legde Cantré zich neer bij de aflamingantische politiek van *Roode Jeugd*; hij bleef zijn illustraties eraan leveren. Van Extergem en ook Primo, die meer eisten, kregen daarentegen nul op het rekest. Tot toenadering tussen hen en de *Roode Jeugd* is het nooit gekomen.

Over hoogtepunten, hoogmoed en de val

Roode Jeugd en Vredesgroep traden steeds vaker in het openbaar op. Op 17 maart 1918 hield de groep een eerste openbare vredesmanifestatie in koffiehuis In den Nieuwen Schouwburg, naast de Minard. Enkele honderden bezoekers namen daar een nieuwe vredesmotie aan, die aan de Belgische regering in ballingschap de eis voorlegde bij de Entente op vredesonderhandelingen aan te dringen. Voor 29 april kondigde de Vredesgroep een tweede 'Socialistische Vredesmeeting' aan, opgezet als een alternatieve 1-meiviering.

De activistische pers kondigde die bijeenkomsten steeds aan. Zo bleef het activisme de jongeren hinderlijk achtervolgen, terwijl *Vóoruit* hun activiteiten hardnekkig verzweg. Slechts door te provoceren, slaagden de creatieve geesten van Vredesgroep en *Roode Jeugd* erin uiteindelijk tot de partijkrant door te dringen. Op 27 april begon een aantal leden pal voor Ons Huis op de Vrijdagmarkt aankondigingen van de tweede vredesmeeting uit te delen. *Vóoruit* zag zich gedwongen de volgende dag melding te maken van deze strooibiljetten met "eene meeting" erop. "[...] die vergadering is niet door de Partij ingericht", stelde de krant verder cryptisch.

Een schrale overwinning, maar het was er een: de BWP had de Vredesgroep voor één keer niet kunnen negeren. Het gaf de rebellen het gevoel, dat ze de partij op de knieën hadden gedwongen. Richard Minne zou zijn exemplaar van *Vóoruit* met dat kleine berichtje zelfs zijn leven lang bewaren⁽²²⁾. Het was het memoriaal van wat het hoogtepunt van de beweging zou blijken te zijn. Op die 1-meimeeting over 'Wereldvrede en Acht-urendag', waar Minne net als Karel Hutse en de bakker Gust Van de Weghe één van de sprekers was, kwamen honderden toehoorders af. De Vredesgroep reikte die avond tot driehonderd twintig leden en van het meinumner van *Roode Jeugd* waren binnen een paar dagen bijna vijftienhonderd exemplaren verkocht. Gent werd oorlogsmoe en de vredesduiven begonnen daar langzaam de vruchten van te plukken.

Mogelijk plukten Vredesgroep en *Roode Jeugd* daarbij ook de vruchten van de grotere afstand die begin 1918 groeide tussen hen en de socialistische activisten. Frans Primo had na zijn mislukte toenaderingspoging tot de Vredesgroep een eigen socialistische minderheidsgroep opgericht, maar dan wel een activistische: de Vlaamsch-Nationale Partij (VNP). Zijn *Nieuwe Gentsche Courant* schreef vanaf dat moment heel wat negatiever over *Roode Jeugd*. Dat blad zou zelfs met de "officieele socialisten [...] een stelselmatig aangekweekte haat [...] tegen het flamingantisme" delen, en "daardoor het bewijs leveren welk 'n geest de socialisten tegenover het Vlaamsche volk bezielt"⁽²³⁾.

Dat kunnen woorden van Firmin Parasié zijn geweest. Hij schreef immers voor Primo's *Nieuwe Gentsche Courant* en werd ook lid van de VNP. Later werd met stelligheid beweerd dat hij ook lid was geweest van de *Roode Jeugd*⁽²⁴⁾. Zijn flamingantische opvattingen kregen er geen ruimte en dat dreef hem ervan weg. Dat overkwam hem niet alleen bij *Roode Jeugd*. Parasié was in 1917 ook een van de grondleggers van het literaire jongerentijdschrift *Regenboog*. Zijn flamingantische opvattingen en bedoelingen werden eind 1917 binnen de redactie echter de voet dwarsgezet. Het was de tol die Parasié betaalde voor zijn geïntrigeer, dat inmiddels wijd en zijd bekend was. Niet in het minst bij iemand die zowel bij *Regenboog* als *Roode Jeugd* een voortrekker was, met name, Richard Minne⁽²⁵⁾.

Minne en de zijnen ondervonden zelf in feite iets soortgelijks binnen de BWP; ze kregen er nooit gehoor voor hun afwijkende opvattingen. Het partijbestuur verbood lagere geledingen op den duur zelfs contact te onderhouden met de afvallige vredespropagandisten; "[...] er mag niet worden gesproken over vrede in de partij", omschreef *Roode*

Jeugd die politiek verontwaardigd⁽²⁶⁾. Men besloot tot actie over te gaan. Onder de Gentse partijleden werden rond 31 mei referendumlijsten verspreid met daarop de vraag, of zij het ermee eens waren dat er tijdens partijvergaderingen over 'vrede' zou worden gesproken.

Toen barstte de bom. Behalve doodzwijgen en geruchten zaaien had de BWP tot dan nooit veel werk gemaakt van de jonge rebellen, die binnen de partij immers een minderheid vertegenwoordigden. Met de eigenmachtige, 'illegale' organisatie van een referendum waren ze echter te ver gegaan. Wat het partijbestuur daarop ontketende, was volgens *Roode Jeugd* een "systematische lasterkampanje" om "de Vredesgroep te doen springen". Het bestuur liet vrijwilligers op straat en aan huis rondgaan om te waarschuwen voor de 'verkochte flaminganten'. Er zou zelfs "een brigade cyclists" zijn ingezet die rondreed om te voorkomen dat partijleden de referendumlijsten zouden tekenen⁽²⁷⁾.

De referendumactie liep volledig uit de hand. *Roode Jeugd* ontplofte, sprak van "georganiseerde smeerlapperij", "schaamteloze laster" en "bergen van vuiligheid". De tot dan altijd wat bozige, maar meestal relatief prozaïsche toon die *Roode Jeugd* tegen het partijestablishment bezigde, sloeg om in ongeremde haat: "[...] 't blad Vooruit is zoo stom als een visch; maar achter den rug, huis aan huis, gaan ze liegen en lasteren, de leus der jesuiten getrouw: 'lieg maar, lieg maar, er blijft altijd iets van over'".

Na het referendumfiasco brokkelde de steun af die de groep dat voorjaar had verworven. Ook binnen de eigen gelederen ontstond onenigheid. Ze hadden zich immers voor het eerst daadwerkelijk tegen de partij opgesteld, met het referendum en met de harde taal naderhand. Dat stuitte velen, vooral de voorzichtigsten, tegen de borst. Het ledental liep terug na het conflict. In plaats van een vredesdebat op gang te brengen, keerde de actie zich tegen de initiatiefnemers. *Roode Jeugd* had zijn hand overspeeld.

Na regen komt...

De verzwakking van de Duitse militaire positie die zomer en het nakende einde van de oorlog brachten nog meer aanhangers aan het twijfelen. Minne en zijn vrienden schreven echter onverdroten verder. In september kondigde *Roode Jeugd* de brochure *Ons standpunt. Het standpunt van de Vredesgroep der Socialistische Partij* aan. Hutse, Machtelynck en Minne, de jongeren-met-opleiding, tekenden daarvoor⁽²⁸⁾. De 'drie musketiers' werden inmiddels beschouwd als de intellectuele leiders van de Vredesgroep. Maurice Machtelynck sprak later over: "Mijn twee vrienden en ik, de marxistische theoretici van de 'Vredesgroep der Socialistische Partij'"⁽²⁹⁾. Met *Ons standpunt* bevestigden ze die positie. De brochure bevatte hun analyse van het ontstaan van de oorlog, van de verwevenheid van oorlog, economie en arbeidersbeweging en van de teloorgang van het wetenschappelijke en revolutionaire socialisme. Lichtend voorbeeld waren de bolsjewistische revolutionairen in Rusland; boeman was Anseele. Met zichtbare afschuw werden de woor-

ONS STANDPUNT

HET STANDPUNT VAN DE
VREDESGROEP DER SOCIA-
LISTISCHE PARTIJ.

INHOUD : 1° DE OORZAKEN VAN DEN
WERELDOORLOG. — 2° DE SOCIAAL-DEMO-
KRATIE IN DE OORLOGEN. — 3° ONZE
HOUDING IN DEN WERELDOORLOG. /// MET
EENE KAART VAN HET INTERNATIONAAL
IMPERIALISME.

UITGAVE • ROODE JEUGD • GENT.

De brochure 'Ons Standpunt', uitgebracht door de 'drie musketiers' Hutse, Machtelynck en Minne

den aangehaald die hij tijdens de algemene vergadering van de coöperatieve Vooruit had gesproken: “[...] de Maatschappij Vooruit is voor ‘t oogenblik niets als eene handelsmaatschappij. Hier zijn geen socialisten, hier zijn slechts aandeelhouders. Na den oorlog steken we weer het roode vaandel uit!”

De naam Edward Anseele bleef vallen. Zijn uitstraling en populisme waren de jongeren met hun theoretische uiteenzettingen in *Roode Jeugd* steeds te machtig. Anseele zinspeelde inmiddels openlijk op regeringsdeelname na de oorlog. Voor Roode Jeugd een gruwel, maar de gewone partijman boezemde dat juist hoop en vertrouwen voor de toekomst in. Ook Emile Vandervelde schokte Minne en co. toen hij zich in september voorstander van een geallieerde interventie in Rusland toonde.

Op 15 oktober 1918 werd het academisch jaar 1918-1919 van de Vlaamsche Hoogeschool geopend. Het einde van de bezetting wierp zijn schaduw echter al vooruit: het inschrijvingsregister bevatte geen bekende namen meer en drie dagen later werd de sluiting van de universiteit aangekondigd. Veel betrokkenen sloegen op de vlucht: Firmin Parasio naar Göttingen, Jozef Cantré en zijn hogeschoolcollega Lucien Brulez naar Blaricum in Nederland.

Op 9 november werd in Gent een voorlopig bestuurscollege gevormd, met Edward Anseele als dienstdoend burgemeester. Twee dagen later was de wapenstilstand een feit. De 'Grote Oorlog' was voorbij; en vrijwel onmiddellijk barstte in Gent de wraakzucht los. Activistenhuizen werden in brand gestoken en geplunderd, burgers vochten met flaminganten. Volgens Ernest Bogaert kende de volkswoede ook met “twijfelgevallen” weinig compassie: “De domme belachelijke publieke opinie was opnieuw misleid. Met de Aktivisten werden de mannen van de Vredesgroep door den zelfden kam geschoren. Zij waren verraders, flaminganten, verkochten, enz...”⁽³⁰⁾

Ook de jonge renegaten van de BWP moesten het dus ontgelden. “Anti-aktivist waren en zijn alle leden van onzen Vredesgroep, zooals het bewuste socialistische betaamt”, schreef *Roode Jeugd* van december bezwerend - maar vergeefs. De wraak had razendsnel om zich heen gegrepen. Er waren toen al leden “gebroomd uit persoonlijke haat”, uit hun vakbond gezet of bij hun baas aangeklaagd, “dit alles onder voorwendsel dat zij aktivist waren”.

De BWP werd voor haar patriotische oorlogshouding beloofd met regeringsdeelname. Het algemeen enkelvoudig stemrecht en de eerste socialistische verkiezingszege zouden spoedig volgen. De euforie was groot en de weerstand tegen de regeringsdeelname binnen de BWP slechts beperkt. Na de stemming daarover binnen de Algemene Raad was Richard Minnes commentaar in het decembernummer van *Roode Jeugd* nauwelijks geloofwaardig: “33 stemmen voor, 3 tegen en 3 onthoudingen. Het verzet is er dus.” Anseele kreeg een ministerspost en belichaamde nu ook de nederlaag van de Roode Jeugd. Minne legde zelf cynisch uit hoe één en ander in elkaar stak: “Wie eenigen twijfel mocht opperen over de waarde der vóórgeschrevene taktiek, wordt direkt onder den neus geflonkt: Kunt ge dan twijfelen aan den persoon onzer ministers?”

De afloop was frustrerend voor de jonge revolutionairen en het verloop van de geschiedenis wrang. Uitgerekend het door hen zo vurig bepleite einde van de oorlog bracht hen de nederlaag. Nagewezen om hun foute oorlogsverleden gingen ze bovendien een ongewisse toekomst tegemoet. In het januarinumnummer van *Roode Jeugd* bracht Minne de heersende gevoelens onder woorden in twee gedichten. *De Wereld danst*, een requiem voor de gesneuvelden, begon met de cynische regel: "*Zij vielen op het veld. Gegroet.*" Een bitter afscheidswoord, en precies zo gestemd was de slotuitroep van het andere gedicht, *Werkloozenliedje*, bitter maar treffend als synopsis van wat vier jaar opstandigheid had opgeleverd:

Wij leven vrij!
Wij leven blij!
Wij zijn gered om iedren prijs.
Is er geen werk, is er geen geld,
onze minister heeft 't vóórspeld:
geduld voert in het paradijs.

Wij leven vrij!
Wij leven blij!
Na regen komt er zonneschijn.
Is er geen werk, is er geen geld,
onze minister heeft 't voorspeld:
ons Vaderland zal grooter zijn.

Wij leven vrij!
Wij leven blij!
Wij hongerden voor 's werelds heil.
Er is geen werk, er is geen geld,
ons jongens vielen op het veld,
en 't hek blijft aan den ouden stijl!

De doden, de levenden en de krokodillen

De door de bevolking spontaan in gang gezette afrekening met de activisten kreeg al spoedig een officieel vervolg. Een aantal activisten werd gearresteerd en later veroordeeld. Nog in 1918 verscheen ook een uitvoerige *Index documentaire* over België gedurende de bezetting. *Roode Jeugd* werd daarin opgevoerd als één van de min of meer verdachte bladen, "*flamingant et pacifiste*"⁽³¹⁾.

Op 7 februari 1919 zonden Karel Hutse en Jules De Clercq een weerwoord naar indexauteur Heyse. Trots stelden ze "*noch flaminganten, noch activisten, noch passivisten*" te zijn,

want: "Wij kunnen het niet zijn." Het flamingantisme was burgerlijk en hield een gevaar in voor de arbeidersklasse, herhaalden ze nog eens: "Ziedaar waarom wij - en wij alleen - de separatistische tendens onder de activisten openlijk hebben bestreden." Ze verweten Heyse niet op de hoogte te zijn van Hutse's antiflamingantische toespraak in het conservatorium en van hun dito uitingen in *Roode Jeugd*, "voor de neus van de Duitse censuur". En ze verzekerden hem dat zij meer moeilijkheden daarmee hadden gehad dan de scribenten die anoniem hadden gepubliceerd⁽³²⁾.

Maar Heyse meende dat *Roode Jeugd* niet van de index was te verwijderen. Zijn argumenten waren exact de vroege, in het oog lopende misstappen die de redacteuren begaan hadden: het Antwerpse *Denkschrift* dat in nummer 1 was opgenomen, met daarin ook het pleidooi voor een zelfstandig Vlaanderen; en de inschrijvingen van de redacteuren Minne, Cantré en Machtelynck (die hij verwarde met Hutse of Rogghé) aan de Vlaamse Hoogeschool. Hij suggereerde ook dat ze hun internationalisme op onwetende wijze hadden gepropageerd, zinspelend op collaboratie, maar zonder verdere bewijslast. En Heyse voerde een gegeven op, dat voor Hutse en De Clercq ten tijde van hun brief nog onbekend was: in *Vóóruit* van 19 februari had gestaan dat de Gentse BWP het roeyement van de *Roode Jeugd*-redacteuren had voorgesteld.

De BWP bereidde al snel na de oorlog disciplinaire maatregelen tegen 'foute' leden voor. Daarbij kwam aan het licht dat het al in maart 1917 aan de opstandige Jonge Wachten aangezegde roeyement inderdaad niet-statutair was geweest. Een geheel nieuwe procedure van partijrechtspraak werd daarom in gang gezet. Op 17 februari 1919 zou in dat kader een algemene partijvergadering plaatsvinden. De afloop van dit tribunaal was al op 6 februari door het Middenkomiteit vastgesteld, namelijk "den scheurmakers hun verdiend loon toe te kennen" - uitsluiting dus. De partijvergadering zou "gezien de ernstigheid der feiten" ook voorgesteld worden "hun de gelegenheid niet te geven zich te verdedigen"⁽³³⁾. De grote zaal en het balkon van Ons Huis zaten op 17 februari bomvol. Met slechts zes tegenstemmen besloten de aanwezigen om de aangeklaagden inderdaad niet te horen; ze mochten er zelfs niet in: "De vrijheid van 't woord hebben zij in hun blad, in hun lokaal, niet hier waar wij hen beschuldigen en veroordeelen", recapituleerde Anseele, die de vergadering zelf voorzat.

Namens de partij was Pol De Visch aanklager. Allereerst werden drie leden die aan activistische propaganda hadden gedaan en "door hen" betaalde posten hadden aanvaard, zonder verdere plichtplegingen geroyeerd. Onder hen: Johan Lefèvre en Jozef Cantré. Veel uitgebreider was de aanklacht tegen "de minderheidsgroep", zoals *Roode Jeugd* en *Vredesgroep* nadrukkelijk werden betiteld. De vergadering van 14 januari 1917, waarbij de vredesmotie was ingediend, was "aangevraagd aan de Duitse censuur en bijgewoond door drie harer afgevaardigden", en gehouden "zonder voorafgaandelijke aanvraag aan het Partijsecretariaat en dus zonder toelating der Partij". Ook de oprichting van een minderheidsgroep en daarna van de *Vredesgroep*, zonder instemming van het Middenkomiteit en dus in strijd met de statuten, werd hen ten laste gelegd. En dan waren er de "schandelijke aanval-

Een aantal leden van de Vredesgroep in 1921 (links: Raymond (Achilles) Declercq, zittend: Karel Hutse, de andere personen zijn ons onbekend) (collectie Declercq-Saive)

len" op de partij in *Roode Jeugd*, en herhaald tijdens een vergadering in lokaal Den Boer, waar ook de oproep "*Vrede ten allen prijze te willen, zelfs een duitschen vrede*" zou zijn geuit⁽³⁴⁾. De aanklacht was dus te herleiden tot twee beschuldigingen: 'illegale' partijactiviteiten en laster. Het in mei 1918 eigenmachtig georganiseerde referendum, toch een buitensporig voor de aanklager, werd vreemd genoeg niet opgevoerd. 'Deutschfreundlichkeit', tijdens de oorlog veel gebruikt als aantijging, ook niet, waarschijnlijk omdat er geen harde bewijzen voor waren. Het punt van de aanwezige Duitse censuur kon moeilijk als beschuldiging dienen: daaraan viel gedurende de bezetting immers niet te tornen, ook niet door de BWP en *Vooruit* zelf⁽³⁵⁾. Ook de "*duitschen vrede*"-oproep op zich werd niet als strafbaar feit ingebracht; die kon niet als zodanig gelden. Als illustratie bij de aanklacht deden deze zaken het natuurlijk wel uitstekend⁽³⁶⁾.

Het Middenkomitee kwalificeerde de beschuldigten "[...] als onwaardig van de *Werkliedenpartij*"⁽³⁷⁾ en stelde de partijvergadering voor, aan het Gentse partijbestuur de uitsluiting van zeventien kaderleden te vragen. Slechts twee aanwezigen stemden daartegen. Het bestuur nam het voorstel uiteindelijk aan en zette de zeventien uit de partij. De uitgesloten reageerden woedend in de laatste *Roode Jeugd*⁽³⁸⁾. Onder de kop *Moord en zelfmoord* typeerden ze het proces als "[...] een meesterstuk van geknoei, bedrog, bewust verkeerde voorstelling, ellendige woordverdraaiing". Ansele en de zijnen zouden ook opmerkelijke redenen hebben gehad om hun de toegang tot de partijvergadering te ontzeggen: "*GIJ WAART BEVREESD VAN DOKUMENTEN!*" Helaas lichtten ze die veelbelovende maar nogal cryptische bewering niet verder toe.

Het verdraaien van hun stellingname tegen de oorlog tot het aanhangen van een 'Duitse vrede' merkten ze aan als "*het smerigste*". Ter verdediging wezen ze op kritische artikelen die *Roode Jeugd* had gewijd aan Duitsland en de Duitse socialisten. En niet zij, maar juist *Vooruit* had door de Duitsers opgedrongen artikelen geplaatst: "*Hadde de censuur ons ooit moeten verplichten één artikel op te nemen tegen onze overtuiging, wij hadden terstond ons blad geschorst*"⁽³⁹⁾.

De gestraften werden na het proces beschimpt door leden van de partij. Bij de straatverkoop van het laatste nummer van *Roode Jeugd* maakte één van de 'officiële' Jonge Wachten hen uit voor "*Rotte Jeugd*"⁽⁴⁰⁾.

Ze gingen echter niet bij de pakken neerzitten. Namens de uitgesloten tekende Karel Hutse bij het landelijk partijbureau protest aan, omdat ze niet waren gehoord tijdens het proces. De Algemene Raad stelde zowaar een arbitragecommissie in, met drie eigen vertegenwoordigers (onder wie Louis de Brouckère en algemeen secretaris Van Roosbroeck), twee van de Gentse Federatie (Pol De Visch en partijsecretaris Arthur Verschraegen, de man die het woord 'scheurmakers' in de mond had genomen) en twee pleitbezorgers voor *Roode Jeugd*, onder wie de Brusselse syndicalist en revolutionair-socialist Joseph Jacquemotte. Jacquemotte was voor iedereen aanvaardbaar: voor de uitgesloten omwille van zijn standpunten, voor de partijleiding wegens zijn correcte en gezagsgetrouwe oppositiehouding tijdens de oorlog⁽⁴¹⁾. Uiteindelijk verklaar-

Georges Van den Boom, een van de leden van Roode Jeugd

de deze arbitragecommissie het vonnis gegrond, met één stem tegen en één onthouding. De uitgesloten mochten wel hun vakbondswerkzaamheden blijven verrichten en individueel hertoelating tot de partij aanvragen⁽⁴²⁾. Daarmee werd het boek gesloten. Schriftelijke protesten tegen het besluit van de arbitragecommissie bleken tevergeefs te zijn⁽⁴³⁾.

Na de donkerste tijden

Zo kwam er ook een einde aan de carrière van Richard Minne binnen de Belgische Werkliedenpartij. Daarop terugkijkend valt vooral op dat hij en zijn vrienden er nooit in zijn geslaagd tot de volksmassa's door te dringen. Hun antikapitalistische boodschap was te radicaal en te zeer die van intellectuelen. Ook hun pacifisme vond geen gehoor bij de toch door de oorlog geteisterde bevolking. Die was bovendien gemakkelijk vatbaar voor de machinaties en geruchten van de charismatische regisseur Anseele en voor diens beloftevolle beleid.

Hun standpunten beleden ze vooral in woorden en niet in daden. Toen bij de metaalfabriek Phoenix in de arbeiderswijk Brugse Poort - Minnes directe woonomgeving, o ironie - een staking uitbrak en de arbeiders zich tot de militante jongeren wendden om steun, gaven die niet thuis en verwezen door naar de vakbond, daarmee een prachtkans op goodwill vergooiend⁽⁴⁴⁾. Hun enige echte en ultieme 'daad', het referendum, stelden ze te laat. Na dat echec verwerden ze definitief tot een elitaristische marxistische intelligentsia met een steeds kleinere aanhang.

Ze bleven zichzelf ook tot de BWP veroordelen. De moeizame relatie met de moederpartij verlamde hun werking, en toch bleven ze er tegen elke prijs aan vasthouden. Het was nu eenmaal hun doel, de moederpartij 'van binnen uit' tot inkeer te brengen. Ook toen het na de referendumkwestie tot een openlijk conflict en een harde confrontatie kwam, durfden ze niet verder kleur te bekennen. Waarschijnlijk waren ze de mening toegedaan dat er onvoldoende basis was voor een alternatieve socialistische partij; en vreesden ze dat die constellatie tot een nog nadrukkelijker isolement zou leiden.

Roode Jeugd en Vredesgroep hebben weinig historisch aanzien verworven⁽⁴⁵⁾. Ten onrechte zijn ze bovendien vaak met het socialistisch activisme vereenzelvigd. Hun oppositie paste echter niet in het klassieke beeld van Vlaanderen in de Eerste Wereldoorlog. Het begrip 'Vlaamse emancipatie', het criterium waaraan de politieke tegenstellingen van '14-'18 doorgaans werden afgemeten, was voor Minne en zijn gezellen geenszins relevant; de klassieke klassenstrijd des te meer. Iets nieuws brachten ze niet: hun opstelling was orthodox en vooroorlogs, bijna anachronistisch. Wellicht niet toevallig verbeeldde Minne hun blad en oppositierol in zijn ode *Aan Roode Jeugd* als een middel-eeuws mechanisme⁽⁴⁶⁾.

*Al onze hoofden denken in U.
Al onze handen wenken in U.
Want donker zijn de tijden,
en Gij zijt de geleide
die luide horens blaast, en wèkt.*

*Het Socialisme staat in zware strijd.
Het Socialisme kent afvalligheid
van mensen, en gemeenheid,
nu waar 't cement der éénheit
zijn muren vaster stalen moest.*

*Daarom zijt Ge in deze ure het gebod,
en wij uw schild, uw roer, uw kruut, uw schot.
Daarom staan we op uw wallen
bereid tot staan of vallen!
Gij sluipers en vrijschutters, komt!*

Het einde van de oorlog leidde tot de ontmanteling van *Roode Jeugd* en Vredesgroep. Enkelen - onder anderen Dermul en Bogaert - begonnen in mei een nieuw tijdschrift, *Roode Strijd*, gepresenteerd als opvolger van *Roode Jeugd*. Zij zouden ook de eerste communistische groep van België hebben gesticht⁽⁴⁷⁾. Uit de schaarse gegevens is op te maken dat *Roode Strijd* maar een kort bestaan kende. De initiatiefnemers stichtten vervolgens die communistische groep, gedurende of na de zomer. Karel Hutse bijvoorbeeld werd najaar 1919 door de BWP verdacht van sympathie voor een communistische groep. Hij moest tegenover de partij bevestigen er geen lid van te zijn⁽⁴⁸⁾.

Hutse, Machtelynck en enkele andere *Roode Jeugd*-kaderleden figureerden in mei ook in de kolommen van *Roode Strijd*⁽⁴⁹⁾. Tegelijkertijd bleven zij zich aan de partij vastklampen. Ze hielden hun verzet tegen het roeyementsbesluit vol tot september en werden inderdaad geen lid van de communistische groep. Van Richard Minne ontbreekt elk spoor rond het protest tegen de uitsluiting en rond die nieuwe initiatieven. Alleen communismevorser Claude Renard beweert dat hij ook bij de redactie van *Roode Strijd* betrokken is geweest⁽⁵⁰⁾. Volgens Georges Van den Boom gooiden hij en zijn medemusketiers hoe dan ook uiteindelijk de handdoek in de ring: "*De leiders van de 'vredesgroep' lieten zich door de slagen van de bourgeoisie en de socialistische leiders ontmoedigen, zij twijfelden en bukten het hoofd, zij trokken zich in hun verbittering terug*"⁽⁵¹⁾.

(1) *Roode Jeugd* 1, augustus 1917.

(2) *Roode Jeugd* 3, oktober 1917.

(3) Y. PUISSANT meldt in zijn licentiaatsverhandeling *Genese en schipbreuk van de Vredesgroep der Socialistische Partij. 1908-1919. Een centristisch hervormingsproject binnen de Gentse BWP tijdens de Eerste Wereldoorlog* (RUG, 1993) dat Parasie bij de vergadering op 14 januari aanwezig geweest zou zijn. Hij liep in elk geval bij de

- SIW rond. Op 6 februari 1917 deed Parasie in een brief aan zijn activistische kornuit Leo De Smet zijn beklag over moeilijkheden die hij ondervond bij organisaties waar hij zijn activistische opvattingen trachtte te propaganderen: *"lets dergelijks ondervind ik met de soc. Jonge Wacht! Nou, wie niet wil geholpen worden, is niet te redden"*. (Archief en Museum voor het Vlaamse Cultuurleven (AMVC), coll. De Goedendag, G 4781, map B 2). Precies rond dat tijdstip voltrok zich de rel rond de publicatie van de vredesmotie. Van Parasie werd kort na de oorlog ook met stelligheid beweerd dat hij lid was geweest van Rode Jeugd, de opvolger van de SIW. W. DOLDERER, Van aktivisme naar bolsjevisme? Het Studentengenootschap 'Flandria' te Göttingen. In: *Wetenschappelijke Tijdingen op het gebied van de Vlaamse Beweging*, 44(1985)2, pp. 111-122.
- (4) *Socialistische Jonge Wacht [Gent] aan Internationaal Socialistisch Bureau*, 28 februari 1917 (AMVC, coll. W12875, [Camille Huysmans Archief], nr. I483/1a-b).
  - (5) L. REYNTJENS, *De eerste 'kommunistische' groepen in Vlaanderen en Brussel en de stichting van de Kommunistische Partij van België (1917-1921). Hun houding tegenover het Belgisch socialisme en tegenover de Vlaamse kwestie*, KULeuven, licentiaatsverhandeling, 1971, p. 20.
  - (6) *Rode Jeugd* 1, augustus 1917.
  - (7) *Rode Jeugd* 11, juli 1918.
  - (8) *Lijst der hoogstudenten van het academisch jaar 1917-1918*, Archief Rijksuniversiteit Gent (ARUG), Jozef Cantré schreef zich met dit adres in voor het tweede academisch jaar van de Vlaamse Hogeschool, maar gaf later nr. 16 op.
  - (9) Adreslijst der studenten aan 's Rijks Hoogeschool te Gent, in *Gentsche Studenten-Almanak voor het Jaar 1918*, Gent, 1918.
  - (10) Pamflet *Arbeiders, op voor den Vrede*, AMVC, coll. A189 D, 136904/89.
  - (11) Handschriftencollectie Universiteitsbibliotheek Gent, coll. Richard Minne, Hs. III/23, I.4.
  - (12) Tijdens het proces van de BWP tegen *Rode Jeugd* en Vredesgroep, na de oorlog, werd zelfs gesproken over oprichting van de Vredesgroep *"door personen aan het hoofd dier groepeerings [de Rode Jeugd] staande"*. Afgevaardigden van *Rode Jeugd* namen zitting in het bestuur van de Vredesgroep - Albert Meyer namens het bestuur en Gust Verdickt namens de redactie - en een lid van de Vredesgroep kwam in de redactie van *Rode Jeugd* (Octaaf De Bruyne).
  - (13) Karl Marx. In: *Rode Jeugd* 9, mei 1918.
  - (14) In het septemбернаummer vergeleek *Rode Jeugd* de Maartrevolutie met de burgerlijk-kapitalistische revoluties die de westerse landen achtereenvolgens hadden doorgemaakt. Uit *Rode Jeugd* 14, oktober 1918, bleek dat dit artikel door Minne was geschreven.
  - (15) Herinneringen van Oscar Vander Sompel, mede-stichter der Kommunistische Partij van België, *De Rode Vaan-Weekend*, 5 oktober 1957. Oskar Pucklitsch was een Duitse militair, die bevriend was met Karel Liebknecht.
  - (16) Raymond Herreman en Karel Leroux publiceerden het later in *Nagelaten verzen, Nieuw Vlaams Tijdschrift* 19(1966)6 (juli/augustus), p. 534.
  - (17) *Rode Jeugd* van december 1918 schreef ook over *"de haute surveillance van de Duitse censuur"*. Zie ook de tekst die aansluit bij noot 34.
  - (18) In de *Nieuwe Gazet van Gent* van 16 juni 1917 had Jef Van Extergem nog teleurgesteld geconstateerd dat *"de Soc. Jonge Wacht van Gent, een belangrijke faktor tot het bestendigen van den Vrede over het hoofd ziet. [...] het onderdrukken van kleine nationaliteiten."* Van Extergems *De Nieuwe Tijd* van 25 augustus bevatte een veel positievere bespreking van *Rode Jeugd*. *Ons Land* schreef dat *"onze gedachten snelle vorderingen bij de Soc. Jonge Wachten"* maakten en vervolgens dat dezen *"kranig"* optraden voor de vredesactie en zich niet zouden storen *"aan het gejam van 'verkocht aan de Duitschers ...' / Flink zoo; de leuze zij: 'Doe wel en zie niet om!'"* *Ons Land*, 8 en 15 september 1917.
  - (19) De bezettingsautoriteiten ondersteunden het socialistisch activisme van Van Extergem en Primo financieel en organisatorisch. Uit het 'Propagandafonds für flämische Angelegenheiten' kreeg Primo dan ook zonder moeite 250 franken los voor het Vredesgroeppamflet, die hij overigens pas in december terugkreeg van de Duitsers en dus zal hebben voorgeschoten. Het bedrag duidt erop dat de Duitsers slechts geringe politieke waarde aan deze socialistische splintergroepen toekenden en waarschijnlijk twijfelden aan hun bevattelijkheid voor het activisme. Activistische groepen als Jong-Vlaanderen en de Vlaamse Landsbond kregen vele duizenden franken en soms zelfs maandelijksse toelagen. W. DOLDERER, *Deutscher Imperialismus und belgischer Nationalitätenkonflikt. Die Rezeption der Flamenfrage in der deutschen Öffentlichkeit und deutsch-flämische Kontakte 1890-1920*, Melsungen 1989, p. 192-203 en noot 203, C. DUTOIT, *Jef Van Extergem en de Vlaamse Beweging*, Antwerpen 1983, p. 34.
  - (20) Alfred Baetsleer hierover, ingaand op de beschuldigingen van 'deutschfreundlichkeit' die de BWP-leiding

- verspreide: "Surtout strooiden ze uit dat wij Duitsgezinden waren, en daar was dat niet van waar, nog minder Vlaamsgezinden." Guido van Meir, *Humo sprak met Alfred Baetseleer (85)*, in *Humo*, 19 augustus 1976, p. 22-27. *Roode Jeugd* werd onder andere in activistische hoek gezet door G. VANSCHOENBEEK in *Novecento in Gent. De wortels van de sociaal-democratie in Vlaanderen*, Baarn-Gent, 1995, p. 244; hij nuanceerde zijn eigen boek in de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, deel 3, p. 2652-2653), M. REYNEBEAU, *Het klauwen van de leeuw. De Vlaamse identiteit van de 12de tot de 21ste eeuw*, Leuven, 1995, p. 174 en Y. T'SJOEN, *Revolver* 26(1999)2 (oktober), p. 52. Christian Dutoit wees er als enige op dat "het Vlaamse nationalisme tout court werd verworpen" door de Gentse Vredesgroep. Des te merkwaardiger is het, dat hij toch bleef spreken van "de activistische SJW [...] in Gent" (*Jef Van Extergem en de Vlaamse Beweging*, p. 21; ook op p. 29). Mieke Sertyn noemde in een overzichtsartikel over het socialistisch activisme *Roode Jeugd* en Vredesgroep terecht helemaal niet, in tegenstelling tot de twee fractieleiders Primo en Lefèvre. M. SERTYN, Het socialistisch activisme tijdens de Eerste Wereldoorlog. In: *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*, 7(1976)1-2, pp. 169-196.
- (21) Wannyn onderbrak Hutse uiteindelijk, waarop die boos wegliep: D. VANACKER, *Het activistisch avontuur*, Gent, 1991, p. 214. Op 15 december hakten Wannyn en Marcel Minnaert Hutse betoog in de pan (Kronijk uit het dagboek van student Edgar Ernâlsteen. In: M. DEWULF, *Documentatie over de vernederlandsing der universiteit van Gent in 1916-18 en daarna*, Manuscript, ARUG), een gebeurtenis die volgens Wannyn "niemand ooit in Gent vergeten [zal]" (Rijksarchief 's Hertogenbosch (RA Den Bosch), Archief van ds. J.D. Domela Nieuwenhuis Nyegaard en Jong-Vlaanderen, stukken betreffende Jong-Vlaanderen, nr. 1047: verslag ontwikkeling en propaganda te Gent en Oost-Vlaanderen).
- (22) Het dook begin 1999 op in het in een garage te Schellebelle ontdekte derde deel van Minnes nalatenschap, een collectie die nu bij het AMVC berust.
- (23) *Nieuwe Gentsche Courant*, 27 juni 1918.
- (24) W. DOLDERER, Van aktivisme naar bolsjevisme? [...] (1985). In de schaarse archivalia rond *Roode Jeugd* komt zijn naam nergens voor, maar dat is in dit verband logisch. Gezien zijn activistische sympathieën zal hij buiten het kader gehouden zijn. Zijn lidmaatschap is niet onwaarschijnlijk; Parodie koketteerde immers met de linkse beweging en bleef dat nog lang doen.
- (25) Zie hiervoor mijn artikel Een papieren kaartenhuis. De geschiedenis van *Regenboog*, Gents "oorlogs"-tijdschrift. In: *Revolver*, 26(1999)2 (oktober), pp. 5-44.
- (26) *Roode Jeugd* 11, juli 1918.
- (27) *Roode Jeugd* 11, juli 1918.
- (28) Aldus Yves Puissant. De uitgave werd bekostigd met voorschotten van kritische BWP-leden, onder wie naar verluidt door de Duitsers opgeëiste arbeiders. Jozef Cantré leverde omslag en illustraties.
- (29) Geciteerd door Y. PUISSANT in zijn licentiaatsverhandeling *Genese en schipbreuk van de Vredesgroep der Socialistische Partij*, p. 43.
- (30) R. BERGOTA, *Het credo van de paria's*, p. 62.
- (31) T. HEYSE, *L'Occupation allemande en Flandre. Index documentaire. Tome 1. L'Université flamande*, Gent, 1918, p. 104.
- (32) T. HEYSE, *L'Occupation [...] Supplement* van februari, 1919.
- (33) Amsab, Belgische Socialistische Partij, federatie Gent-Eeklo (archief 32). Verslagboek Middencomiteit 1918-'22.
- (34) De aanklacht was opgesplitst in zes punten: de vredesvergadering, de oprichting van de minderheidsgroep, de oprichting van de Vredesgroep, aanvallen op de partij in *Roode Jeugd*, idem in een manifest en idem tijdens een vergadering. Volgens de aanklacht ging het om een vergadering in lokaal Den Boer, waar de Vredesgroep regelmatig bijeenkwam. *Vooruit*, 19 februari 1919.
- (35) Tijdens het partijcongres van april 1920 werd zo ook voorzichtig gesproken over "eenen groep partijleden die het tijdschrift de *Roode Jeugd* heeft uitgegeven, en die zekere betrekkingen met den bezetter zou gehad hebben". *Vooruit* had zich in oktober 1914 als één der eerste aan diezelfde censuur onderworpen, in een poging de Gentse arbeidersbevolking niet aan haar lot over te laten.
- (36) De "Duitschen vrede"-bijeenkomst werd ook niet gepreciseerd. Wellicht betrof het dan ook niets anders dan een verlenging van de partijpropaganda tijdens de oorlog. De Stad Gent ontsloeg haar werknemer Maurice Machtelync korte tijd later en sprak daarbij eveneens over vergaderingen waarbij Duitsers aanwezig waren en waar "de vrede tot elke prijs (een Duitse vrede dus)" voorgesteld was - maar waarvan anderzijds "niet [was] geweten wat daar gezegd werd". Machtelync gaf toe aanwezig te zijn geweest en niet tegen het vredesvoorstel te hebben geprotesteerd. Maar welk voorstel dat betrof, en of dat "een vrede tot elke prijs" of "een vrede tot

- elke prijs (een Duitse vrede dus)*" was, wordt nergens duidelijk. Verslagen Gentse gemeenteraad (*Gemeentebled*). Met dank aan Daniël Vanacker.
- (37) Zie voor een terugblik op het 'proces' ook: AVANTI (= O. Roelands), *Een terugblik. Bijdrage tot de geschiedenis der Gentsche arbeidersbeweging, Deel III 1914-1931*, Tweede druk. Gent, [z.j.], pp. 127-128.
- (38) *Rode Feugd*, nr. 17. Dit nummer draagt januari 1919 als datum, net als nummer 16; een gevolg van haastwerk en de moeilijker omstandigheden vermoedelijk. Het nummer dateert vermoedelijk van maart, gezien de datum van de uitspraak (17 februari) en de benodigde productietijd voor het blad.
- (39) In *Rode Strijd* (zie verder) van 10 mei 1919 werd *Rode Feugd* wat betreft de Duitse censuur opgezet tegen *Vooruit*. *Rode Feugd* had alleen "*socialistische vredesprincipen*" gebracht, en *Vooruit* had zich laten gebruiken door de Duitse censuur door in zijn "*aardsdomheid dagelijks deutsche kommuniques, mededeelingen, anti-Entente artikels op kommando op te nemen, met eene niette vergeven laksheid*".
- (40) *Rode Strijd*, 1 mei 1919.
- (41) M. CLAEYS-VAN HAEGENDOREN, *25 jaar Belgisch socialisme. Evolutie van de verhouding van de Belgische Werkliedenpartij tot de parlementaire democratie in België van 1914 tot 1940*. Antwerpen, 1967, pp. 149-153. In augustus 1917 had Jacquemotte binnen de partij een motie ingediend ten gunste van 'Stockholm'. Verder had hij zich gedurende de oorlog afzijdig gehouden van al te drieste oppositieactiviteiten.
- (42) De commissie zou er zelf op toezien dat de uitvoering van het besluit "*in geen deele den goeden gang der vakorganisaties zou kunnen belemmeren.*" BWP, Algemeene Raad, *Verslagen voorgesteld op het XXXIe Jaarlijksch Kongres van 3, 4 en 5 april 1920*, Brussel, 1920, pp. 34-35.
- (43) Twee groepen dienden nog zo'n protest in. Amsab, microfiches BWP, vergadering Conseil Général van 16 september 1918, nr. 430.
- (44) G. VAN MEIR, *Humo sprak met Alfred Baetseleer (85)*. De provinciaal-secretaris van de vakbond zou vervolgens echter geen positie hebben durven kiezen. De Duitsers zouden daarop niets beters hebben gevonden dan alle stakers op de trein naar Duitsland te zetten, een onbevestigd gegeven overigens. Met dank aan Yves Puissant die dit gegeven benadrukte.
- (45) Tijdens de Eerste Wereldoorlog was het één van de vier of vijf fracties in België die het oorlogsbeleid van de Belgische Werkliedenpartij van binnenuit aanviel. Min of meer verwant waren de 'Groupe internationaliste' (met o.m. de latere Gentse minister Désiré Bouchery), de rond Joseph Jacquemotte verzamelde revolutionair-socialisten en de activisten rond Antwerpenaar Jef Van Extergem. Alleen Claude Renard schreef aan de Gentse groep "*une signification particulière*" toe en noemde deze "*le plus avancé*" binnen de internationalistische beweging in België, (*Octobre 1917 et le mouvement ouvrier belge*, Bruxelles 1967, pp. 44-45). Zijn beeld is uiteraard gekleurd door zijn persoonlijke betrokkenheid bij de idealen van die beweging.
- (46) Later als *Aan een krantje* postuum gepubliceerd in *Nieuw Vlaams Tijdschrift* 20(1967)2, p. 145.
- (47) Volgens sommige terugblikken gebeurde dat al in november 1918 (Herinneringen van Oscar Vander Sompel. In: *De Rode Vaan-Weekeind*, 5 oktober 1957; G. VAN DEN BOOM, Over de weerslag van de oktoberrevolutie in België. Enkele herinneringen. In: *Vlaams Marxistisch Tijdschrift* 2(1967), pp. 175-180). *Rode Strijd* verscheen echter pas in mei 1919 en was ook nog niet communistisch (het werd gepresenteerd als *sociaal-democratisch weekblad*, ook al beweerde Vander Sompel van wel. Vermoedelijk is die oprichting dus later gesitueerd, medio 1919. Vander Sompel is ook niet direct terug te vinden onder de betrokkenen bij *Rode Strijd*).
- (48) De Algemene Raad besprak op 22 oktober 1919 een brief van Jacquemotte, naar aanleiding waarvan Van Roosbroeck stipuleerde dat Hutse moest bevestigen geen deel uit te maken van "*de kommunistische groep*" en te hebben geprotesteerd tegen een affiche van die groep tegen de partij. Amsab, scheidingscommissie BWP, microfilm nr. 445, 22 oktober 1919, *conflit de Gand*.
- (49) Volgens communisemvorser Claude Renard zouden Minne, Hutse en Machtelynck zelfs nog enkele nummers van *Rode Strijd* hebben geredigeerd. (*Octobre 1917 et le mouvement ouvrier belge*, 1967, p. 120, voetnoot 70; niet verder toegelicht).
- (50) Hij noemt Minne, Hutse en Machtelynck als redacteuren. Hun werk zou in een '*echec*' zijn geëindigd. (*Octobre 1917 et le mouvement ouvrier belge*, p. 120, n. 70.) Van *Rode Strijd* resteren in de UBG de nummers 1 en 2, gedateerd 1 en 10 mei 1919. Onder de initialen van medewerkers en "*strijdpenning*"-schenkers zijn niet die van Minne te herkennen.
- (51) G. VAN DEN BOOM, Een beetje geschiedenis onzer partij. Over het ontstaan der Communistische Partij in het Gentsche. In: *Communisme*, 4(1952)11 (mei), pp. 14-19, en Quelques souvenirs de la Révolution d'Octobre II. In: *Le Drapeau Rouge*, 23 oktober 1957